

ISSN 0321-1401

Дошкільне 9

Виховання 2019

Щомісячний науково-методичний журнал Міністерства освіти і науки України для педагогів і батьків

У фокусі:
**ДИТСАДОК І НОВА
УКРАЇНЬКА ШКОЛА**

**ЗАБЕЗПЕЧУЄМО
НАСТУПНІСТЬ**

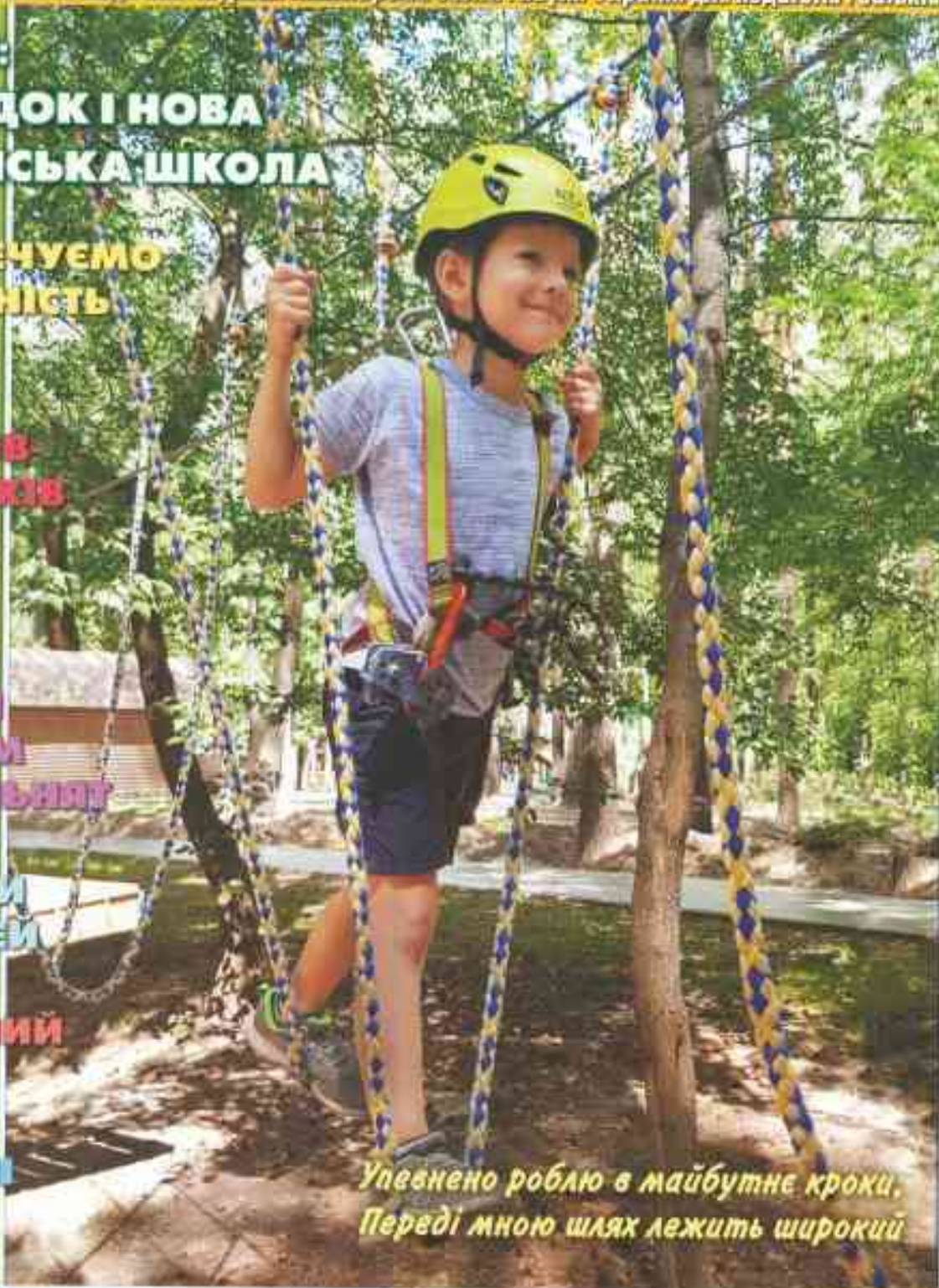
**ДОСВІД
УЧИТЕЛІВ
ПРАКТИКІВ**

**ПОРАДИ
БАТЬКАМ
ДОШКІЛЬНЯТ**

**РУХАНКИ
ДЛЯ ДІТЕЙ**

**РОДИННИЙ
ЕКОТУР**

**МУЗИЧНІ
ІГРИ**

*Упевнено роблю в майбутнє кроки,
Переді мною шлях лежить широкий*

Зміст

Актуальні проблеми

- 3** Наталія ГАВРИШ, Олена ЛІННІК
Дитячий садок — початкова школа: переваги чи перешкоди?
 Роздуми про наступність між дошкільною і початковою ланками освіти в контексті завдань Нової української школи

Педагогічна спадщина: погляд сьогодні

- 10** Ілона ДИЧКІВСЬКА
Невтомна сподвижниця гуманістичного виховання
 До 65-річчя від дня народження Т. Поніманської

Педагогічна лабораторія

- 12** Лілія ФЕЩУК
Платформа успіху Нової української школи
 З досвіду роботи
- 16** Христина КРАВЕЦЬ
Ранкова зустріч у колі друзів

Свята і розваги

- 13** Оксана ТРУЩАК
Новий формат Першого дзвоника
- 15** Роксолана ГНАТІВ, Руслана ГНАТІВ
Школа радо зустрічає
 Сценарій дійства для першокласників

Управління і методична служба

- 18** Марія КІНДРАТ
Інтегроване навчання: від теорії до практики
 Тренінг для педагогів
- 22** Галина ДМИТРАХ,
 Олеся ПУШКАР-ГУЦАЛ
Дитсадок і школа — партнери

Співпраця з родиною

- 20** Наталія ТОРИЩАК
Як підготувати дитину до школи?
 Поради батькам майбутніх першокласників

Природа

- 23** Тетяна ПАВЛЮЧЕНКО, Тетяна ТРИПОЛЬСЬКА
Екотур до озера Чека
 Туристичний похід для дітей старшої групи та їхніх батьків

Здоров'я

- 26** Світлана СВІТИЧ
Засиділися, малюки? Треба м'язи розім'яти!
 Руханки для дітей усіх дошкільних груп

Дитина і світ

- 28** Марія СТАДНІЙЧУК
Їжачку допомагаємо й дружно овочі вивчаємо
 Заняття для дітей молодшої групи

Інтегрована освіта

- 30** Наталія ШАЛДА, Тетяна ГУТЯНКА
Родичі гарбузові
 Інтегроване заняття для дітей середньої групи

Фізичний розвиток

- 33** Світлана ДРЬОМОВА
Річкова прогулянка на байдарці
 Заняття з фізкультури для дітей старшої групи за методикою М. Єфименка

Образотворчість

- 36** Наталя УГОРСЬКА
Гарні картинки малюють чайники
 Майстер-клас для дітей і педагогів

- 4** Наталя АРТЮХ
Осіні дари кличуть до гри

Музика

- 38** Ганна ЕГОРОВА
Звуки линуть чарівні...
 Музично-дидактичні ігри для дітей усіх дошкільних груп

Конкурс "Нестандартне фізкультурне обладнання"

- 3** Світлана ЧЕСНОВСЬКА, Олена ГРАЧОВА
Фантазуй і не сумуй

Фотоконкурс "Наші діти"

На 1-й с. обкладинки: фото надіслала Анастасія Величко, м. Київ

НЕВТОМНА СПОДВИЖНИЦЯ ГУМАНІСТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

До 65-річчя від дня народження Тамари Поніманської

Ілона ДИЧКІВСЬКА

д-р пед. наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені професора Т.І. Поніманської, Рівненський державний гуманітарний університет

Пошук шляхів гуманізації дошкільної освіти — завдання, яке досі на часі, і якому присвятила значну частину свого життя відома українська вчена Тамара Поніманська. Вшановуючи її пам'ять, пропонуємо разом пригадати основні ідеї, які вона обстоювала, і поміркувати над їх втіленням у практику роботи з дошкільнятами.

На захисті Дитинства

Тамара Іллівна Поніманська — відомий науковець у галузі дошкільної освіти. Для багатьох поколінь вихователів шлях у професію починається саме з її підручника "Дошкільна педагогіка". Авторка постійно оновлювала його зміст, він завжди випереджав час, працював на майбутнє.

Усім своїм життям, що було віддане справі розвитку дошкільної освіти в Україні, упевненістю в її значущості для розвитку суспільства, вірою в добро і справедливість, красу людської душі Тамара Іллівна служила ідеалам світлої країни Дитинства.

З юності вона пов'язала свою долю з педагогічним факультетом Рівненського державного педагогічного інституту (нині — Рівненський державний гуманітарний університет), у якому пройшла шлях від студентки до професора, завідувачки кафедри педагогіки і психології (дошкільної), проректора з наукової роботи.

Т.І. Поніманська створила власну наукову школу. Під її керівництвом здійснено 13 дисертаційних досліджень. Особистий науковий доробок Тамари Іллівни складає понад 300 наукових і науково-методичних праць, серед яких підручники, монографії, навчальні посібники, програми.

Тамара Іллівна долучалася до підготовки Базового компонента дошкільної освіти в Україні, була членом експертної групи науково-методичної комісії з дошкільної педагогіки МОНУ, членом редакційної колегії всеукраїнського науково-методичного журналу "Дошкільне виховання".

У Тамари Іллівни були чудові життєві принципи: любити людей, допомагати їм, бути щирою, чесною, щедрою і справедливою, вірною в дружбі. Не випадковим було і спрямування її наукових інтересів, яке чудово гармоніювало з її внутрішньою позицією, — проблема гуманістичного виховання.

В останні роки життя Тамара Іллівна гідно працювала над монографією, яку, на жаль, не встигла опублікувати. Ця наукова праця є квінтесенцією її поглядів на проблему гуманізації освітнього простору дошкільного дитинства, професійну підготовку майбутніх вихователів до гуманістичного виховання дітей. "Лебедина пісня" Тамари Іллівни найближчим часом побачить світ. А сьогодні ознайомимо читачів журналу з уривками з цієї книги.

Уривки з останньої монографії Тамари Поніманської

Щодо актуалізації проблеми гуманістичного виховання

"Людині досить складно вижити в сучасних умовах, коли поняття «гуманність», «милосердя», «добро» видаються відкинутими, а більш реальними й очікуваними (і це, на наш погляд, особливо небезпечно!) є факти, що свідчать про зростання бездуковності як у дорослих, так і серед юного покоління.

Означену тенденцію вважаємо наслідком не лише соціального безладдя з її формального виховання, яке зумовлює необхідність саме виживання, а не повноцінного проживання свого життя, на що орієнтована людина, у котрої з дитинства формуються і впродовж усього життя розвиваються гуманістичні цінності".

“Уже недостаточно провозгласить свободу и независимость личности, а необходимо создать разные социокультурные воспитательные среды, в которых личность развивается и получает соответствующий опыт, чтобы ей помогать в социальной самоидентификации и самореализации, развитии природных задатков и творческих способностей”.

Про гуманістичне виховання особистості

“Ми виходимо з обгрунтованої нами позиції щодо гуманістичного виховання як не прямого впливу на особистість а соціальної взаємодії з нею різних суб'єктів. Виховний ефект цієї суб'єкт-суб'єктної взаємодії визначається тим, хто бере в ній участь, чи відчувають вони себе особистостями і чи бачать особистість у кожному, з ким вступають у взаємодію. Таким чином, ми розглядаємо гуманістичне виховання як процес взаємодії педагога і вихованця, у якій реалізуються гуманістичні цінності”.

Що для цього потрібно?

1. Умови для активної самостійної діяльності кожного вихованця задля розвитку його індивідуальних особливостей, інтересів, потреб.
2. Емоційний комфорт у спілкуванні з педагогом і однолітками.
3. Щирий інтерес педагога і дітей до спільної діяльності гуманістичного спрямування”.

Щодо проблеми підготовки педагога

“Для побудови системи гуманістичного виховання особливо важливо враховувати, що домінування потреб дитини у взаємодії з дорослим зумовлюється не лише віком і рівнем розвитку, а нерідко конкретною ситуацією і навіть станом дитини. Зауважимо, у нормативно регламентованому вихователем освітньому процесі це не завжди враховується, що призводить до відчуження дитини від педагога, аж до ухилення від спілкування”.

Якщо вихователь не розуміє ієрархії мотивів поведінки дитини, актуальної для неї потреби в певний момент спілкування, то виховні зусилля будуть марними. Для досягнення порозуміння педагогу варто враховувати, яка форма взаємодії в цей момент найбільше задовольняє дитину (емоційно-особистісна, ділова, позаситуативно мовленнєва, позаситуативно пізнавальна, позаситуативно особистісна).

Виховне значення мають паралінгвістичні (інтонація, паузи) та невербальні (міміка, жести, пантоміміка) засоби спілкування, а також умови, у яких відбувається взаємодія, зокрема час, місце, оточення”.

“Для успішної гуманістичної педагогічної взаємодії вихователь має розуміти, як його сприймають діти. Як його особистісні якості зацікавляють вихованця, як вони ними інтерпретуються і якого значення набувають. Важливо врахувати, що у старшому дошкільному віці для дітей серед якостей особистості вихователя на перший план виступають ті, які вони найбільше

Тамара Поніманська (1954–2016)

цінують у батьків і близьких людей, що вводить педагога в коло найближчих дорослих, яким довіряють. Тому формальне ставлення, необ'єктивність в оцінках, несправедливість вихователя діти відчувають і гостро переживають”.

Про стилі педагогічного спілкування

“Серед усього розмаїття виконання стилів педагогічного спілкування та способів педагогічної взаємодії найбільш полярні – авторитарний і демократичний – спостерігаються в чистому вигляді досить рідко. Це можна пояснити тим, що кожен вихователь обирає і розробляє свій індивідуальний стиль спілкування, який гнучко змінюється залежно від адресата. Водночас характер і стиль спілкування мають визначитися не лише установкою на певну дитину, а й його метою”.

“За нашими спостереженнями, взаємодія вихователя і дитини в умовах дошкільного закладу нерідко обмежена завданнями, які ставить перед собою педагог у конкретній ситуації: провести заняття, організувати гру, забезпечити організацію режимного моменту. У такому разі вихователь сліпо обмінюється виконаннями певної функції, наприклад зосереджуючись лише на виховній – здебільшого аналізує чинки, оцінює; на навчальній – пояснює; на організаційній – дисциплінує. Водночас він має усвідомлювати необхідність виконання таких функцій, як розвивальна, «материнська», адже саме вони мають гуманістичний зміст”.

Безперечним визнанням плідної праці й досягнень Тамари Ілліани Поніманської є численні нагороди від НАПНУ і МОНУ. Але не менш вагомими є її величезний авторитет, повага колег та учнів, популярність наукової спадщини та добра пам'ять, яка зберігається в серцях людей. ■